דרך ה' — בענין הפעולה בשמות ובכישוף

ב' מעלות לכחות: כבר ביארנו בחלקים שקדמו שתחלת כל הנבראים היא כלל כחות נבדלים מסודרים בסדר מה במחלקות ידועות ומהם משתלשלים בהדרגה הגשמיים למיניהם עוד ביארנו ענין כחות הרע שמהם משתלשלות הרעות כלם בגשמיים עוד ביארנו שעיקר אמתת המציאות הנברא הוא מה שבשרשים הנבדלים ומה שבגשמים הוא המשך לבד ממה שנשתרש ונתיסד שם. ואולם שם נסדר ונתפשט מה שהיה ראוי להתפשט לפי אמתת מציאות הנמצאות וענינם מה שראוי להיות בשרשים ומה שראוי להיות בענפים והחכמה העליונה המשיכה את הדברים בהשתלשלות שהמשיכה והעתיקה ענינם מצורה לצורה עד שנתקשרו ונגבלו בצורה הגשמית הזאת ועל הגשמים כלם עומד שלשלת השרשים שלהם גבוה מעל גבוה עד הכחות הראשונים וכל א' עומד במעמדו ומתקיים במדריגתו וגבוליו כמו שהטביע לו הבי"ת ואינו יוצא מהם והשרשים כלם משפיעים לענפיהם כפי ההשתלשלות מבלי שיוציאום מגבולם הטבעי כלל:

ואמנם גזרה החכמה העליונה שיהיה עוד לכחות הפועלים בגשמים מציאות פעולה שלא בסדר ההשתלשלות דהיינו שיפעלו הם עצמם בגשמיות פעולות ומתיחסות לחקם ולא לחק הגשמיות והם פעולות ישתנו בם הגשמיים מטבעם התמידי. והנה נתן לאדם יכולת שישתמש מן הנמצאות על הדרך הזה כמו שנתן לו יכולת להשתמש מהם על הדרך הטבעי ובאותו הענין עצמו שניתן לו ההשתמש בטבעי פי' כי כמו שאין ההשתמש בטבעי מוחלט ברצונו כי אולם לא יוכל להשתמש בו אלא בדרכים ידועים ובגבולים מיוחדים כי הנה לא יוכל לחתוך אלא בסכין וכיוצא בו ולא יוכל לעלות אלא ע"י סולם ולא יוכל לדחוק אלא הדברים הרכים וכל כיוצא בזה. כן השימוש הרוחני לא ניתן לו אלא בגבולים ידועים ובדרכים מיוחדים כפי מה שראתה החכמה העליונה היותו נאות:

שהאדם יכול להתפתח במקצת מהגופניות: ומכלל הענין הזה עוד כי הנה כבר ביארנו היות האדם הרכבה של ב' הפכים גוף ונשמה והנה נגבלה בו הנשמה ונקשרה בחוקים שנקשרה כפי מה שגזר עליה חכמתו ית' ונמצא האדם מוגבל במצבו הגופני בחוקות הגוף ומשפטי החומר ונשמתו קשורה בעבותות אלה לא תצא מהם. ואולם רצה האדון ב"ה שיהיה דרך לאדם שיוכל להתפתח במקצת מקשורי הגופניות הזה ושלשלאותיו ויגיעו לו ענינים שלא כמשפט הגופניות אלא כמשפט הרוחניות וע"ז תגיע לו השכלה והשגה ברוחניים וענינים מה שהיה נעדר ממנו לפי מצבו הגשמי וגבוליו וכן תעלה בידו יותר העמדת המציאות כלם על המצב הטוב הנאות בהם למעלה ולמטה בשרשים ובענפים:

והנה הכינה החכמה העליונה שימצא ביטול לגבולי מגבולי טבע החומר והעה"ז המבדילים ומרחיקים את האדם מן הנמצאים הרוחניים וענינים ויותר האדם מקישוריהם ויתיצב על מצב מעולה ממצבו הגשמי עד שיותן לו קשר וענין עם הרוחנים עודנו בעה"ז בגופו החשוך. ואולם לא כל גבולות הטבע הוחק שיבוטלו אלא קצת מהם אותם שראתה החכמה העליונה היותו נאות לכונה הכללית של ההנהגה וכמ"ש בח"א וגם אלה בתנאים משוערים ודרכים ידועים בתכלית הדקדוק:

אמצעיים שבהם יתפתח האדם מגופניות: ואולם התקינה חכמתו ית' אמצעיים לאדם שבהם יוכל להשיג התכלית הזה אם ירצה וישתדל בם דהיינו ביטול גבולי הטבע האלה ממנו והציב עצמו במצב שזכרנו וכל ענינם תלוי במה שאפרשהו עתה:

ענין שמותיו ית' והפעולה בהם: דע כי הנה נתבאר שקיום כל המציאיות כלם בכללם ובפרטיהם אינו אלא האדון ב"ה ונמצאו שכל הנמצאות וסדריהם בין מה שבכחות העליונים בין בנבראים הרוחנים בין בגשמיים אינם מתקיימים אלא במה שהוא ית"ש נמצא להם לתלות בו והנה הוא נמצא ומתגלה אל כל נמצאיו ומשפיע בם כפי מה שראוי להם לקיום ענינם ונמצאו ההשפעות רבות ושונות כפי ריבוי המקבלים ושינויים ובהשפעות ההם תלוי מציאות כל המציאיות למחלקותם וכל ענייניהם וכשימשכו ההשפעות ההם יולדו כל התולדות הנולדות מהם בכל השתלשלות הנמצאות כפי מה שסידר ויקבלו המלאכים מאורו ית' המתגלה עליהם מה שיקבלו וישמיעו העליונים לתחתונים מהם והתחתונים לתחתונים עד סוף השתלשלות כלו. ואמנם רצה ית"ש להיות נקרא בשם כדי שיוכלו ברואיו להתעורר אליו ולקרוא אותו להזכירו ולהתקרב אליו. והנה ייחד לכבודו השם המיוחד ואמר עליו זה שמי לעולם וכו' והוא השם שנקרא בו ע"ש הכבוד בעצמו כפי מה שרצה ליקרא בשם ואמנם כפי כל פרטי השפעותיו רצה ונקרא בשמות שונים והנה גזר וחקק שבהזכיר ברואיו את שמו ימשך להם ממנו הארה והשפעה וכענין שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. ואולם כפי השם שיזכירוהו ויקראוהו בו כך תהיה ההשפעה הנמשכת על ידי ההזכרה ההיא פי' כי השפעה שתמשך תהיה ממין אותה ההשפעה שעל סודה נתיחס לו ית' השם ההוא. ואמנם בהמשך השפעה תולד בהכרח התולדה המחוקקת לה ויתפשט הענין בכל ההשתלשלות מן הראש ועד הסוף וכמ"ש והנה הגבילה החכמה העליונה את הענין בגבולות ידועים ובתנאים מיוחדים שכשתהיה ההזכרה נשלמת בהם תמשך ההשפעה ההיא ותולד התולדה ולא זולת זה. והנה בכלל ההשפעות שגזר שימשכו ממנו ית' סידר שימשכו השפעות שבהגיעם למי שיקבלם יבוטלו בכחם גבולות מגבולות הטבע כמ"ש ויתקשר האיש ההוא עם הנמצאים הרוחנים ותגיע לו ידיעה והשכלה למעלה מההשכלה האנושית וענינים אחרים ענפי שרש זה והוא ענין מדריגות הרה"ק והנבואה וכמ"ש לפנים עוד בס"ד והנה גזר שהמשכת ההשפעות האלה ג"כ תהיה על ידי האמצעי שזכרנו דהיינו שמותיו ית' המתיחסים לו ע"ש השפעות אלה בכוין בהם במחשבת הלב או בהזכיר אותם בפה או צרף אותם בדברים עם התנאים מה שצריך שיחובר לזה וכמ"ש עוד בס"ד:

והנה הדבר ידוע שאעפ"י שכלל זה הענין א' הוא דהיינו היציאה מגבולי הטבע הנה פרטי הענין רבים כפי סדרי מציאות הנמצאות והדרגותיהם כי כפי מה שטבע הנמצאות וסדרם נותן כך יהיו פרטי השפעות המצטרכים להשלמת הדבר בכל בחינותיו וכפי זה ירבו פרטי ההזכרה ותנאיהם וביציאה הזאת עצמה שזכרנו מדריגות על מדריגות ימצאו ככל שאר כללי הדברים המתפרטים בפרטיהם ויהיה מי שיצא מקצת הקישורים והגבולים ומי שיצא מקצת יותר ועוד נדבר מזה לפנים בס"ד:

והנה על היסוד הזה עומד המצא היכולת לאדם להשתמש בנמצאות בשימוש הרוחני וכמש"ל ולפעול פעולות גדולות וחזקות מה שאינו באפשרות השימוש הגשמי וזה כי הנה האדון ב"ה הכין סדרי המציאות וכווניותיהם ע"ז הדרך שכלם נקשרים זה בזה וכלם תלוים בהשפעותיו ית' שזכרנו באופן שכשתמשך א' מן ההשפעות ע"י הזכרת א' משמותיו ית' כמ"ש הנה תולד מזה התולדה עד סוף ההשתלשלות כי הנה הוא ית"ש ימצא לקוראיו באותו השם כפי מה שסידר ורצה ויאיר אותו האור וישפיע אותה ההשפעה שבה תלוי מציאות הענין ההוא המבוקש עד סוף הענין שבגשמיות. ואמנם עוד ענין א' חקק הבי"ת שמו על זה הדרך והוא כי הנה המלאכים כלם בכל מדריגותיהם הנה נמסר בידם כח לפעול פעולות מה שנמסרו להם והנה אינם פועלים בתמידות אלא כפי הסדר שהוסדר להנהגה הטבעית התמידית של העולם. אמנם יש בכחם שיכולים לפעול ממין הפעולה ההיא יותר ממה שפועלים בתמידות וביותר כח וחוזק שלא כסדר התמידי ובזה הדרך יפעלו פעמים רבות במעשה הנסים והנפלאות שיחודשו בעולם כפי רצונו ית' בעת שירצה. ואמנם רצה האדון ב"ה ונתן כבוד לשמו שכשיזכר על המלאכים לפי הסדר שסידר דהיינו על מלאכי פעולה א' השם שנתיחס לו ית' ע"ש ההשפעה שבה נתלה הענין ההוא כלו הנה יוכרח המלאך לפעול באותו הכח היתר שנמסר בידו לאותה הפעולה כפי מה שיכריחהו המזכיר את השם עליו ונמצאו בענין הזה ב' שרשים הא' הוא הזכרת שמו ית' כמי שקורא אותו שיענהו וימשיך ע"ז ממנו השפעה שבהמשכה יחודשו ענינים מה שיחודשו. והב' הכריח את המלאכים ע"י שמו ית' שיפעלו מה שבידם לפעול יתר על הסדר התמידי ואמנם אין שום א' מן הענינים האלה מוחלטים לכל רצונו של האדם אלא מוגבלים בגבולים ובתנאים ומשוערים עד היכן יגיע היכולת להשתמש בהם ובאיזה דרך יצליחו וכבר אפשר שתמנע התולדה ויעוכב הפועל אפי' באותו השיעור עצמו שניתן להשתמש בו כמו שתמנע תולדת השימוש הטבעי ג"כ בגזירתו ית' אם יגזור על זה ואולם לשרש הא' שהוא הזכרת שמו ית' להמשך ממנו ההשפעה ודאי שיצטרך הקורבה אליו ית' והדביקות בו וכל מה שירבה הענין הזה יצלח הדבר ביד העושה אותו וכל מה שימעט יתקשה עליו השגת התכלית. ולשרש הב' אין תנאי זה מצטרך אעפ"י שלא יניח מהיותו עוזר לו אם ימצא כי הנה אחרי שהושם בסגולת השמות האלה שיוכרחו המלאכים בהזכרתם הנה שבו גם הם ככל הכלים הטבעיים שיפעל בם המשתמש בם כפי רצונו אם ישתמש מהם בדרך שימושם כראוי אכן הדבר ברור שאינו ראוי והגון להדיוט שישתמש בשרביטו של מלך ועל דבר זה אמרו ז"ל ודאשתמש בתגא חלף. ואין היתר בדבר אלא לקדושים הקרובים לו ית' ודביקים בו שישתמשו בזה למה שיולד ממנו קידוש שמו ית' ועשית רצונו באיזה צד שיהיה וזולת זה אעפ"י שלא תמנע הפעולה למשתמש אם ישמור דרכי השימוש כראוי ענוש יענש על זדונו. וכבר אמרתי שעכ"פ אין הדבר מוחלט אלא מוגבל בגבולות מה שראתה החכמה העליונה היותו נאות וגם באותו הגבול עצמו גזירתו ית' תמנע התולדה כל זמן שירצה כשתגזור חכמתו היות המניע ראויה ונאותה:

ענין "גם את זה לעמת זה עשה האלוקים": והנה אחרי היות גזרת חכמתו שיהיה בעולם טוב ורע היה הסידור שימצא באמת הרע בכל המדריגות שאפשר לו לימצא ותהיה העבודה לאדם שימנע ממנו השליטה והפעולה בכל דרכיו ומדריגותיו עד שיוסר ענינו לגמרי מן הבריאה כלה. ואולם תראה שהאדון ית"ש הנה אמתת ענינו שוללת ממנו כל מין חסרון שיהיה כמ"ש בח"א פ"א ורק בברואים אפשר שימצאו החסרונות והרעות. והנה היה הסידור שיבראו מדריגות טוב לברואים ויברא להם ההפך שהוא הרע שהוא המציאות מה שאפשר שיהיה לרע ויבא האדם בעבודתו ויסיר מענינו ומן בריאה כלה את הרע כלו ויקבע בו ובבריאה את הטוב לנצח נצחים וע"כ היה הסידור שכל ענין טוב ימצא כנגדו ענין רע. והוא מ"ש הכתוב וגם את זה לעומת זה עשה האלקים ורק בדבר א' יתר הטוב על הרע שהטוב שרשו הוא שלימותו ית' הקדום והנצחי והרע אינו אלא דבר נברא לשיבוטלו ואין לו לשמש אלא כל זמן ההשתדלות של האדם שזכרנו למעלה:

ענין הכשפים: והנה ע"פ הדרך הזה כמו שהמציא לאדם דרך להשיג בו הארה והשכלה ורה"ק שלא כדרך הטבע הגשמי כן הוצרך שימצא לטוב הגדול הזה ההפך והוא שיוכל האדם להמשיך חשך ועכירות ורוח טומאה שלא כדרך הטבעי והוא ענין טומאות הכישוף והדרישה של המתים שהרחיקתנו התורה מהם וענינם הוא המשיך ע"י הזכרות בתנאים ידועים השפעות הטומאה וזוהמא מה שהוא הריחוק היותר גדול ממנו ית' הפך הדביקות בו ממש והדבר נמשך מאותם כחות הרע שזכרנו בח"א פרק ה' שהושמו להם גזירתו ית' שמות יוזכרו בם וימשך ע"ז מהם משך הטומאה במדריגות ידועות שלא כדרך הטבע. וכן יעשו על ידיהם מעשים שלא כמעשים הטבעים כמעשה החרטומים וזולתם כפי מה שנמסר בכח הפועלים ההם לפעול ובאותם הגבולים שהושמו להם וכן ע"י השדים יעשו מעשים כאלה לפי מה שנמסר בידם גם הם שיעשו ובגבולים המיוחדים להם. והנה באותו השיעור שניתן להם היכולת לפעול גזר האדון ב"ה שידחו מפניהם פקידי הטבע המחזיקים ענייני העולם על מצבם הטבעי וכל המלאכים המביאים ההשפעות כפי הסידור המסודר. ועל זה אז"ל (חולין ז:) כשפים שמכחישים פמליא של מעלה אך לא יהיה זה אלא כשיעור ההוא ולא יותר וגם באותו השיעור כבר אפשר שידחו הם מכח חזק מהם ותמנע פעלתם בגזירתו ית' ועל זה אמרו אין עוד מלבדו ואפי' כשפים וביארו שזה למי שזכותו רב שמן השמים יצילוהו וידחו את הרוצים להרע לו והוא מ"ש שאני ר"ח דנפיש זכותיה":